Μακεδονικά

Τόμ. 4, Αρ. 1 (1960)

Θεοδ. Γρηγ. Κανελοπούλου, Καπετάν Άγρας, Τέλλος Αγαπηνός εθνομάρτυρας (1880-1907). Εισαγωγή στο Μακεδονικό Αγώνα

Βασ. Λαούρδας

doi: [10.12681/makedonika.728](https://doi.org/10.12681/makedonika.728)

Copyright © 2015, Βασ. Λαούρδας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Λαούρδας Β. (1960). Θεοδ. Γρηγ. Κανελοπούλου, Καπετάν Άγρας, Τέλλος Αγαπηνός εθνομάρτυρας (1880-1907). Εισαγωγή στο Μακεδονικό Αγώνα. *Μακεδονικά*, 4(1), 573-574. <https://doi.org/10.12681/makedonika.728>

λογος Βασ. Λαούρδα, Θεσσαλονίκη 1958, σελ. 221, εικ. 4, χάρτης 1.

Ὁ κ. Μαραβέλας, χωρὶς νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰ ἱστορικά δεδομένα, ἀφηγεῖται τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Παύλου Μελά κατὰ τρόπον λογοτεχνικόν, ὃ ὁποῖος καθιστᾷ τὸ βιβλίον του πολὺ ἐπαγωγόν. Προθέσεις του τὴν ὁποίαν καὶ ἐπιτυγχάνει, εἶναι νὰ παρουσιάσῃ τὸν Παῦλον Μελᾶν ὡς ἠθικὴν προσωπικότητα καὶ νὰ ἀντιπαρατάξῃ τὸν ἀνθρωπισμὸν, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου διείπετο, πρὸς τὴν βαρβαρικὴν νοστορπίαν τῶν ἀντιπάλων του. Ἡ εὐρυτέρα διάδοσις τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἰδίᾳ μεταξὺ τῶν μαθητῶν θὰ εἶναι πολὺ ἐπωφελής.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Θ ε ο δ. Γ ρ η γ. Κ α ν ε λ ο π ο ὕ λ ο υ, Καπετάν 'Αγρας, Τέλλος 'Αγαπηνὸς ἐθνομάρτυρας (1880 - 1907). Εἰσαγωγή στὸ Μακεδονικὸ 'Αγῶνα. 'Αθήναι 1958. Σελ. 189, εικ. 39, σχέδια 3.

Τὸ βιβλίον τοῦ γυμνασιάρχου εἰς τὰ Φιλιατρὰ κ. Κανελοπούλου εἶναι προῖον εἰκοσαετοῦς συστηματικῆς ἐργασίας περιέχει δὲ πολὺ, ἄγνωστον μέχρι τοῦδε, ὕλικόν διὰ τὸν θρυλικὸν ἀγωνιστὴν τοῦ Βάλτου. Διὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ ἔργου του ὁ κ. Κανελόπουλος συνεκέντρωσε πολυάριθμα στοιχεῖα ἀπὸ γραπτὰς καὶ προφορικὰς παραδόσεις, ἐπανειλημμένους δὲ ἦλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν διὰ νὰ γνωρίσῃ τοὺς ἐν ὅλοις συνεργάτας τοῦ 'Αγρα. Δὲν ἐλλείπουν βεβαίως αἱ φραστικαὶ ὑπερβολαὶ καὶ αἱ λογοτεχνικοὶ χαρακτήρες περιγραφαί. Βασικῶς ὅμως τὸ ἔργον τοῦ κ. Κανελοπούλου εἶναι ὑποδειγματικὸν ὡς ἔρευνα, διότι ἐξαντλεῖ κάθε δυνατότητα προσπορισμοῦ πληροφοριῶν, τοῦτο δὲ εἰς τὴν παροῦσαν φάσιν τῶν ἐρευνῶν περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Μακεδονικοῦ 'Αγῶνος εἶναι περισσότερον χρήσιμον ἀπὸ ὅ,τι αἱ συνθετικαὶ ἐργασίαι. Οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὸν Μακεδονικὸν 'Αγῶνα θὰ εἶναι εὐχῆς ἔργον νὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τοῦ κ. Κανελοπούλου καὶ νὰ ἐπιδοθῶν εἰς τὴν συγκέντρωσιν πληροφοριῶν καὶ διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Κανελοπούλου ὡς σύνθεσις δὲν ἀποκλείεται νὰ ἀντικατασταθῇ ἀργότερον ἀπὸ ἄλλου καλυτέρου. 'Αναντικατάστατον ὅμως θὰ μείνῃ ὡς συγκέντρωσις ὕλικου.

Πόσον δυσχερὴς εἶναι ἡ ἐργασία αὕτη ἐλπίζω ὅτι θὰ φανῇ ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον παράδειγμα, τὸ ὁποῖον βεβαίως οὐδόλως μειώνει τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Κανελοπούλου. Εἰς τὰς σελ. 147-149 ὁ συγγραφεὺς παραθεθεῖ ἐκθεσιν περὶ τῆς δολοφονίας τοῦ 'Αγρα, ληφθεῖσαν ἐκ τῶν 'Αρχείων τοῦ Προξενείου Θεσσαλονίκης. Ὁ κ. Κανελόπουλος τὴν ἀναφέρει ὡς ἐκθεσιν τοῦ προξένου Θεσσαλονίκης Λάμπρου Κορομηλά, αὕτη ὅμως εἶναι εἰλημμένη ἐκ τοῦ «'Ημερολογίου» τοῦ Προξενίου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ 1907 δὲν ἐγράφετο ὑπὸ τοῦ Λ. Κορομηλά ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Ζάννα, ὑπηρετοῦντος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐθελοντικῶς καὶ ἀμισθὶ εἰς τὸ 'Ελληνικὸν Προξε-

νεῖον. Εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Προξενείου Θεσσαλονίκης ὑπάρχει τηλεγράφημα περὶ τῆς συλλήψεως τοῦ Ἄγρα γραφέν πρᾶγματι ὑπὸ τοῦ Κορομηλά, δὲν εἶναι ὁμως τὸ παρατιθέμενον ὑπὸ τοῦ κ. Κανελοπούλου, ἀλλὰ τὸ ἀκόλουθον, τὸ ὁποῖον ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ δημοσιεύσω ἐδῶ.

«Υπουργεῖον Ἐξωτερικῶν,

Ἀθήνας

Ἀπόρρητον.— Ἀρχηγὸς Ἄγρας — Ἀγαπητὸς ἐπινοήσας ἔλθῃ συνενόησιν πρὸς Βουλγάρους ὀπλαρχηγούς, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἡμετέραν ἄδειαν, χωρὶς νὰ ἀνακοινώσῃ πρᾶγμα εἰς κανένα ἐκ Νιαούσης, ἐξῆλθεν Κυριακὴν πρῶτῃ ἄοπλος, μηδὲνα τῶν ὀπλιτῶν παραλαβών, συνοδευόμενος ὑπὸ 4 κακῶν Νιαουσαίων καὶ ἑνὸς Βουλγάρου πρὸς συνάντησιν Βουλγάρων.

Τρεῖς ὥρας δυτικῶς Νιαούσης παρὰ θέσιν Γαβρὰν καμῆτ, συνήντησε πρῶτον ἀπόσπασμα βλαχοβουλγαρικόν, εἰτα σῶμα Βουλγάρου Ζλατὰν καὶ Γεώργη. Οὗτοι ἐπὶ δύο ὥρας ὑπεκρίθησαν αἰσθήματα φιλικὰ, μέχρις οὗ ἐπείσθησαν ὅτι Ἀρχηγὸς οὐδένα εἶχε λάβει προφυλακτικὸν μέτρον. Εἰτα συνέλαβον αὐτὸν καὶ ἓνα, τὸν πιστότερον κατὰ κρίσιν των σύντροφον καὶ ἀπήγαγον. Τοὺς ἄλλους ἀπέλυσαν. Ὀλίγας ἔχω ἐλπίδας διασώσεως, παρ' ὅλα ἀμέσως ληφθέντα μέτρα.

ΚΟΡΟΜΗΛΑΣ

Ἐστάλη τῇ 6 Ἰουνίου 1907, κρυπτογραφικῶς.

Πλὴν ὁμως τοῦ ὧς ἄνω ἐγγράφου τοῦ Κορομηλά, σπουδαιότατα στοιχεία περὶ τοῦ Ἄγρα περιέχουν ἐπίσης καὶ τὰ ἀνέκδοτα, εἰσέτι ἀπομνημονεύματα τοῦ Παπατζανετιά, τὰ ὁποῖα οὗτος ὑπαγόρευεν εἰς τὴν γραμματέα τῆς Πηνελόπης Δέλτα. Τὰ ἀπομνημονεύματα αὐτὰ πρόκειται νὰ δημοσιευθοῦν προσεχῶς εἰς τὴν σειρὰν τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου.

Τὰ στοιχεία ταῦτα δεικνύουν ὅτι προκειμένου περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος καὶ ἡ καλυτέρα ἀκόμη ἔρευνα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς τελειωτική, διότι νέα στοιχεία εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ὑπάρχουν πολλαχοῦ. Τοῦτο βεβαίως οὐδόλως μειώνει τὴν ἐργασίαν τοῦ κ. Κανελοπούλου, ὁ ὁποῖος πρᾶγματι συνεκέντρωσε πολυάριθμον καὶ πολυτιμώτατον ὕλικόν.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Ἀ π. Κ. Γ κ ι σ δ α β ί δ η, Τὸ Μελένικον. Ἀρχαιολογικὴ καὶ ἱστορικὴ μελέτη (ἄνευ ἔτους καὶ τόπου ἐκδόσεως). [Θεσσαλονίκη 1958], σελ. 205.

Ἀντὶ ἄλλης κριτικῆς, θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ συστηθῇ εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ ὧς ἄνω βιβλίου, ὡς καὶ εἰς ὅλους ὅσοι ἀπὸ ἀγνὸν βεβαίως πατριωτικὸν ζῆλον, ἀλλ' ἄνευ τῆς δεούσης προπαρασκευῆς ἐπιδίδονται εἰς συγ-